Paragraf — Deneme

Akıllı Soru · 05.11.2026 · 10 soru

Bir yazı, ilk cümlesinden son cümlesine kadar aynı ritmi koruyorsa okuru daha kolay içine çeker. Bu nedenle bazı yazarlar, giriş bölümünde hızlı bir tempo kurar; ardından düşünceyi örneklerle açar. Ancak yalnızca hızlı başlamak yeterli değildir, çünkü metnin sonuna kadar taşınmayan bir merak etkisini çabuk yitirir. ----

1. Bu parçada boş bırakılan yere düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Bu yüzden metinde kurulan denge, başlangıçtaki hareketliliğin sonunda da sürdürülmesiyle sağlanır.

B) Oysa bazı sözlüklerde eski kelimelerle yeni kelimeler bir arada yer alır.

C) Nitekim paragrafların sayısı arttıkça yazarın görüşü daha kesinleşir.

D) Buna karşın şiirde ölçü ve uyak, düzyazıdaki kadar zorunlu değildir.

E) Öte yandan cümlelerdeki yazım kuralları okurun dikkatini dağıtabilir.

Bir eleştirmen, bir yapıtı överken de yererken de aynı ölçüyü korumalıdır. Çünkü ölçü değişirse değerlendirme, eserin kendisinden çok eleştirmenin tutumunu anlatır. Nitelikli eleştiri, beğeni ya da beğenmezlikten önce gerekçeyi görünür kılar. Böylece okur, yargının dayandığı zemini daha açık seçer.

2. Bu parçada aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Eleştirinin değerinin, gerekçeyi öne çıkarmasına bağlı olduğu

B) Eleştirmenin, yalnızca olumlu yargı verdiğinde nesnel olacağı

C) Ölçünün değişmesinin, eserin niteliğini doğrudan değiştirdiği

D) Beğeni ve beğenmezliğin, eleştiride gereksiz olduğu

E) Okurun, eleştirmenin tutumunu hiç dikkate almaması gerektiği

Bir denemecinin başarısı, okura hazır bir sonuç vermesinde değil, onu düşünmeye yöneltmesinde gizlidir. Bu yüzden kimi metinler, kesin hükümler kurmak yerine sorular açar. Okur, böyle yazılarda yazarla aynı yolda yürüdüğünü hisseder; çünkü metin, tek yönlü bir bildiri olmaktan çıkar. Düşünce, okurun zihninde tamamlanır.

3. Bu parçadan aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Denemede, okuru düşünmeye yönelten açık uçlu bir anlatımın etkili olduğuna

B) Denemecinin her zaman kesin hükümler vermesi gerektiğine

C) Okurun, metindeki sonuçları değiştirme hakkına sahip olduğuna

D) Sorular açmanın, metni anlaşılmaz hâle getirdiğine

E) Denemenin yalnızca bilgilendirme amacı taşıdığına

4. "Bir metni anlamak, yalnızca sözcükleri değil, sözcüklerin birbirine nasıl bağlandığını da görmeyi gerektirir." Bu cümlede anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Metni anlamada sözcüklerin yanında ilişkilerin de önemli olduğu

B) Sözcüklerin tek başına anlamı bütünüyle belirlediği

C) Bağlantıların, sözcüklerden bütünüyle bağımsız olduğu

D) Metin anlamanın yalnızca ezber yoluyla gerçekleştiği

E) Her sözcüğün başka sözcüklerle aynı işlevi gördüğü

5. "Yaz tatilinde her gün bir saat yürümeyi planlıyordu; fakat yağışlar nedeniyle bunu çoğu kez ertelemek zorunda kaldı." Bu cümleden aşağıdakilerin hangisine ulaşılabilir?

A) Yürüyüş planı, dış koşullar nedeniyle tam olarak gerçekleşmemiştir.

B) Yürümeyi istemediği için planını sürekli değiştirmiştir.

C) Yağışlar, yürüyüşü yalnızca bir kez geciktirmiştir.

D) Yaz tatilinde hiç yürüyüş yapmamıştır.

E) Her gün bir saat yürümek, onun için bir zorunluluktur.

6. “Bir metnin konusunu bulmak, onun üzerinde durduğu alanı görmekle başlar; fakat yazarın iletisini kavramak için bu alanın ötesindeki ortak yargıyı aramak gerekir.” Bu cümlede anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bir metnin konusu ile ana düşüncesi her zaman aynı kapsamda bulunur.

B) Bir metnin ana düşüncesine ulaşmak, yalnızca konusunu belirlemekten daha kapsamlı bir okuma gerektirir.

C) Bir metnin konusu bilinmeden hiçbir ayrıntısı anlaşılamaz.

D) Yazarın iletisi, metnin üzerinde durduğu alanla sınırlı kalır.

E) Ortak yargı yalnızca metnin ilk cümlesinden hareketle belirlenebilir.

Bir paragrafın yardımcı düşünceleri, ana iletiyi görünür kılan ayrıntılardır. Örnekler, açıklamalar ve kimi karşılaştırmalar bu görevi üstlenebilir. Bu ayrıntılar tek başlarına metnin bütününü temsil etmez; ancak temel yargının anlaşılmasını kolaylaştırır. Okur, ayrıntıyı değerlendirirken onun hangi düşünceyi desteklediğini de göz önünde bulundurmalıdır.

7. Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Yardımcı düşünceler, paragrafın temel iletisinden bağımsız olarak değerlendirilir.

B) Bir paragraftaki örnekler ve açıklamalar, ana iletiyi destekleyen işlevler üstlenebilir.

C) Bir ayrıntı, metnin bütününü tek başına temsil edebilir.

D) Karşılaştırmalar yalnızca konu tanıtılırken kullanılabilir.

E) Ana iletiyi bulmak için ayrıntıların hangi düşünceyi desteklediği önemsizdir.

I. Türkçe dersinde Ses Bilgisi 1 başlığı, ünitenin başlangıç bölümünü belirtir. II. Öğretmen, ses bilgisi konusunu işlerken örnekleri tahtaya yazdı. III. Kaynakta bu bölümün adı ses bilgisi 1 biçiminde verilmiştir. IV. Öğrenciler, ses bilgisi konusundaki örnekleri dikkatle inceledi. V. Dersin sonunda öğretmen, konuyla ilgili kısa bir değerlendirme yaptı.

8. Numaralanmış cümlelerin hangisinde özel ad ve başlıkların yazımıyla ilgili yanlışlık vardır?

A) I.

B) II.

C) III.

D) IV.

E) V.

Bir paragrafın başlığı, metnin bütününe ilişkin kısa bir çerçeve sunar. Başlık seçilirken yalnızca ilk cümleye değil, paragrafın tamamında işlenen alana bakılmalıdır. Çünkü ilk cümle çoğu zaman konuyu tanıtsa da metnin temel iletisini tek başına açıklamayabilir. Uygun başlık, hem işlenen alanı hem de metnin yöneldiği düşünceyi karşılayabilmelidir.

9. Bu parçanın ana düşüncesi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bir paragrafın başlığı yalnızca ilk cümledeki sözcüklerden oluşturulmalıdır.

B) Bir paragrafın başlığı, metnin bütünü ve temel iletisi dikkate alınarak belirlenmelidir.

C) Bir paragrafın ilk cümlesi, başlık için her zaman yeterli bilgiyi taşır.

D) Bir paragrafın başlığı, metnin işlediği alandan bağımsız seçilebilir.

E) Bir paragrafın temel iletisi, yalnızca uygun başlık bulunduğunda anlaşılabilir.

Bir metni okurken önce onun hangi kavram çevresinde kurulduğunu belirlemek gerekir. Ancak yalnızca konuyu bulmak, yazarın asıl iletisini kavramaya yetmez. Çünkü yazar, temel düşüncesini kimi zaman örneklerle, kimi zaman karşılaştırmalarla destekler. Bu nedenle okur, bütün cümleleri ortak bir yargıda birleştirmelidir.

10. Bu parçadan aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Bir metnin konusu belirlendiğinde ana düşüncesi de kesin olarak bulunur.

B) Bir metni anlamak için ayrıntıları temel iletiden bağımsız değerlendirmek gerekir.

C) Bir metnin temel iletisini bulmak, cümleler arasındaki ortak yargıyı kavramayı gerektirir.

D) Yazarlar düşüncelerini yalnızca örneklerden yararlanarak açıklar.

E) Karşılaştırma kullanılan metinlerde konu ile ana düşünce aynı anlamı taşır.

Cevap Anahtarı

1. A	2. A	3. A	4. A	5. A
6. B	7. B	8. C	9. B	10. C

Çözümler

1. Parçada metnin ritmi, girişteki tempo ve merakın sonuna kadar taşınması üzerinde durulmaktadır. Bu akışı tamamlayan yargı, dengenin başlangıçtaki hareketliliğin sonunda da sürdürülmesiyle sağlandığını söyleyen A'dır. En güçlü çeldirici C'dir; parçada paragraf sayısı ya da görüşün kesinleşmesiyle ilgili bir bağ kurulmamaktadır.

2. Parça, eleştirinin nitelikli sayılabilmesi için gerekçeyi görünür kılması gerektiğini vurgular. Bu nedenle eleştirinin değerinin gerekçeye dayanmasına bağlı olduğu söylenebilir. En güçlü çeldirici C'dir; ölçünün değişmesi eleştirmenin tutumunu etkiler, eserin niteliğini değiştirdiği söylenmez.

3. Parça, denemenin hazır sonuç vermekten çok okuru düşündürmesiyle etkili olduğunu söyler. Kesin hükümler yerine sorular açan metinlerin okuru yazara ortak ettiği belirtilir. En güçlü çeldirici E'dir; parça bilgilendirme yönünü değil, düşünmeye yöneltme işlevini öne çıkarır.

4. Cümle, anlamanın yalnız sözcükleri tanımakla değil, sözcükler arasındaki bağları da görmekle mümkün olduğunu bildirir; bu yüzden A doğrudur. En güçlü çeldirici B'dir; çünkü cümlenin açık yönelimi, sözcüklerin tek başına yeterli olmadığı fikridir.

5. Cümlede kişinin her gün bir saat yürümeyi planladığı, ancak yağışlar yüzünden bunu çoğu kez ertelediği söylenmektedir. Bundan, planın dış koşullar nedeniyle tam olarak gerçekleşmediği çıkarılır. En güçlü çeldirici B'dir; çünkü cümlede istememe değil, yağışlar nedeniyle erteleme vardır.

6. Cümle, konuyu belirlemenin başlangıç olduğunu ancak yazarın iletisini bulmak için ortak yargının aranması gerektiğini söyler. A seçeneği konu ile ana düşünceyi eşitler; bu, cümlenin açıkça ayırdığı iki kavramı karıştırır.

7. Parça, örneklerin, açıklamaların ve karşılaştırmaların temel yargıyı destekleyebileceğini belirtmektedir. A seçeneği bunun tersini söyler; ayrıntıların bağımsız değil, temel iletiyle ilişkili olduğu açıkça vurgulanmıştır.

8. Kaynakta bölüm adı "Ses Bilgisi 1" biçiminde verildiği için başlığın cümlede de bu şekilde yazılması gerekir. III. cümlede başlığın bütün sözcükleri küçük harfle yazılmıştır; diğer cümlelerde aynı kurala aykırı bir kullanım yoktur.

9. Parça, başlık belirlenirken ilk cümleyle yetinilmemesi ve metnin bütünüyle temel iletisinin dikkate alınması gerektiğini savunmaktadır. A seçeneği ilk cümleye aşırı önem verdiği için yanlıştır; parça bunun yeterli olmayabileceğini açıkça belirtir.

10. Parçada konu ile temel ileti arasındaki ayrım vurgulanmakta, bütün cümlelerin ortak yargıda birleştirilmesi gerektiği belirtilmektedir. A seçeneği konu ile ana düşünceyi özdeşleştirdiği için yanlıştır; özellikle bu ayrım parçanın temel noktasıdır.